

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 2/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou GEREG & MESSINGEROVÁ, s. r. o., Horná Strieborná 4, Banská Bystrica, proti rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 4Tk/2/2020 z 18. januára 2021, uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 4To/52/2021 zo 6. októbra 2021 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Tdo/39/2022 z 27. júla 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové východiská

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 8. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 a čl. 40 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a prezumpciu neviny podľa čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tiež navrhuje zrušiť namietané uznesenie najvyššieho súdu, vec vrátiť na ďalšie konanie, priznať finančné zadost'učinenie a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol spolu s ďalšími tromi spoluobvinenými namietaným rozsudkom okresného súdu v spojení s namietaným uznesením krajského súdu uznaný vinným z trestného činu vraždy formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 v spojení s § 219 ods. 1 a 2 písm. b) a i) Trestného zákona na tom skutkovom základe, že v decembri 2002 potom, ako sa sťažovateľ oboznámil so situáciou obžalovanej [REDAKOVANÉ] (manželka poškodeného), že ju poškodený dlhodobo psychicky a fyzicky týra, sa za bližšie nešpecifikovanú finančnú odmenu dohodli na fyzickej likvidácii poškodeného. S týmto cieľom mal sťažovateľ osloviť ďalších dvoch spoluobvinených ([REDAKOVANÉ]). Sťažovateľ s uvedenými osobami

za pomoci manželky poškodeného vnikli do rodinného domu poškodeného, ktorý bol v tom čase omámený neurčeným utlmujúcim prípravkom, ktorý mu podala manželka. Po vstupe do domu poškodeného sťažovateľ so spoluobvinenými ho spoločne napadli, znehybnili a následne preniesli do batožinového priestoru motorového vozidla poškodeného. Sťažovateľ sa mal do rodinného domu vrátiť s cieľom prevzatia finančnej odmeny od manželky poškodeného. Počas premiestňovania poškodený, ktorý sa nachádzal v batožinovom priestore vozidla, vykopol zadné sedadlá. V snahe zabrániť poškodenému dostať sa ďalej do vozidla sťažovateľ zastavil motorové vozidlo, poškodeného vytiahli z vozidla, začali ho udierať a kopať do rôznych častí tela (vrátane hlavy), po čom ho opäť naložili do vozidla a pokračovali v jazde až do zalesnenej horskej oblasti. Po príchode na miesto mal byť poškodený pri vedomí. Poškodeného vybrali z vozidla a začali ho intenzívne biť a kopať do rôznych častí tela (vrátane hlavy) do momentu, kým prestal komunikovať a hýbať sa. V reakcii na tento stav ho spoločne začali vliecť do neďalekého lesného porastu, počas čoho mal sťažovateľ podať obvinenému [REDAKOVANÉ] vreckový nôž s otvorenou čepeľou, ktorým ho tento obvinený bodol do oblasti krku, po čom začal poškodený intenzívnejšie krváčať. S vedomím, že poškodený dýcha (chrčí) ho zatiahli do lesa a pozakrývali lístím a konármi a z miesta činu odišli rovnakým vozidlom. Po tomto skutku obvinení spálili svoje oblečenie, vozidlo poškodeného a rozdelili si finančnú odmenu. V priebehu roku 2003 sa mal sťažovateľ spolu s obvineným [REDAKOVANÉ] a údajným priateľom manželky poškodeného [REDAKOVANÉ] vrátiť na miesto činu s cieľom premiestnenia telesných pozostatkov poškodeného. Z miesta odviezli pravdepodobne hlavu a niektorú z dlhých kostí poškodeného a tieto odhodili do vodného toku rieky Hron. Zvyšné telesné pozostatky boli na mieste činu nájdené už v rámci príslušných trestnoprávnych úkonov.

3. Za uvedený skutok bol sťažovateľovi uložený trest odňatia slobody v trvaní 12 rokov a ochranný dohľad. K uvedenému je potrebné poznamenať, že ďalšie obvinené osoby ([REDAKOVANÉ]) v konaní pred súdom urobili vyhlásenie o vine podľa § 257 Trestného poriadku (ďalej len „TP“). Nosnou námietkou sťažovateľa počas celého trestného konania bola tvrdená absencia subjektívnej stránky stíhaného skutku (úmysel usmrtiť poškodeného). Sťažovateľ tvrdil, že skutočným úmyslom jeho konania bolo iba zastrašenie a napadnutie poškodeného. Okresný súd vo vzťahu k námietke sťažovateľa namietaný rozsudok odôvodnil tým, že z vykonaného dokazovania vyplynulo, že ak sťažovateľ vzal z rodinného domu poškodeného jeho mobilný telefón, obálku s finančnou hotovosťou (odmenou) a motorové vozidlo, úmysel sťažovateľa o bitke a zastrašení poškodeného, ktorý sa mal potom vrátiť domov, nedáva zmysel. Skutočnosť, že sťažovateľ vzal z rodinného domu uvedené predmety, zapadá do scenára, v ktorom mal poškodený akože sám dobrovoľne odísť z domu so svojím mobilným telefónom na svojom vozidle. Po vykonanom dokazovaní považoval okresný súd za preukázané, že sťažovateľ: (a) riadil a usmerňoval celý priebeh skutku, (b) určil deň realizácie skutku, (c) dovezol obvinených k rodinnému domu poškodeného a odviezol poškodeného na miesto spáchania skutku, (d) vybral miesto spáchania skutku, (e) počas celého priebehu skutku opakovane podroboval poškodeného fyzickému násiliu, (f) v čase upadnutia poškodeného do bezvedomia navrhoval odtiahnutie jeho tela do lesného porastu, čo aj realizoval, (g) po údajnom excese obvineného [REDAKOVANÉ] (bodnutie) neposkytol poškodenému potrebnú pomoc.

4. Krajský súd v namietanom uznesení uviedol, že poškodeného odviezli na odľahlé miesto, na ktorom neexistovala reálna nádej na jeho objavenie treťou osobou, ktorá by mu mohla poskytnúť potrebnú prvú pomoc, najmä ak ho ešte zamaskovali, aby nebol viditeľný, vediač, že už si nie je sám spôsobilý pomôcť. Navyše poškodený bol len v ľahkom oblečení vystavený mrazivému

počasiu. Skutočnosť, že z rodinného domu poškodeného bol vzatý jeho mobilný telefón a vozidlo, svedčí o existencii tzv. priameho úmyslu usmrtiť poškodeného. Podľa názoru odvolacieho súdu by smrť poškodeného nastala aj bez bodnutia.

5. Proti namietanému uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. e) a i) TP s odôvodnením, že o jeho vine, resp. nevine rozhodoval sudca (senát), ktorý mal byť z rozhodovania vylúčený s poukazom na prijatie vyhlásenia o vine ďalších spoluobvinených podľa § 257 TP a nadkvalifikácii stíhaného skutku.

6. Najvyšší súd namietaným uznesením odmietol dovolanie sťažovateľa podľa § 382 písm. c) TP s odôvodnením, že námietka o vylúčení sudcu (senátu) z rozhodovania musela byť sťažovateľovi známa už skôr v priebehu prvostupňového a odvolacieho konania, pričom ju v týchto štádiách neuplatnil (§ 371 ods. 4 TP). Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) TP najvyšší súd uviedol, že sťažovateľ namietal nadkvalifikáciu stíhaného skutku už v rámci prípravného konania s odôvodnením snahy orgánov činných v trestnom konaní vyhnúť sa premlčaniu trestného stíhania. Sťažovateľ však v podanom dovolaní neuviedol, v čom konkrétne by mala spočívať nesprávna právna kvalifikácia stíhaného skutku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ sa nestotožňuje s právnym názorom najvyššieho súdu uvedeným v namietanom uznesení, pretože všeobecné súdy sa majú riadiť základnými zásadami uvedenými v TP, ako aj dodržiavať ústavnosť priebehu konania a nezužovať túto povinnosť na reakciu obvineného. Nesúhlasí s názorom najvyššieho súdu, že je povinný na zistené procesné nedostatky v konaní upozorniť, keďže podľa jeho názoru sú orgány činné v trestnom konaní a súdy povinné na procesné nedostatky prihliadať samy. Sťažovateľ pritom poukazuje na skutočnosť, že v jeho veci rozhodoval sudca (senát), ktorý mal byť z konania a rozhodovania vylúčený z dôvodu vyhlásenia spoluobvinených o vine. Tiež namieta, že pre rozhodnutie o námietke nadkvalifikácie nebolo potrebné uvádzať, aká by mala byť priliehavá právna kvalifikácia podľa Trestného zákona.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému rozsudku okresného súdu:

8. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ proti namietanému rozsudku okresného súdu podal odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd namietaným uznesením. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity, ktorý vo vzťahu k preskúmanému rozsudku opodstatňuje uprednostnenie právomoci krajského súdu [čl. 127 ods. 1 ústavy a § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoÚS“)]. Uvedená skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum namietaných porušení rozsudkom okresného súdu, preto ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 ZoÚS ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému uzneseniu krajského súdu:

9. Ústavný súd upozorňuje, že zákonom ustanovenou náležitosťou ústavnej sťažnosti je podľa § 123 ods. 1 písm. d) ZoÚS aj uvedenie konkrétnych skutkových a právnych dôvodov, pre ktoré malo dôjsť k porušeniu základných práv a slobôd a práv podľa dohovoru. Sťažovateľ vo vzťahu k namietanému uzneseniu krajského súdu ústavnú sťažnosť náležite neodôvodnil, čo zakladá dôvod na odmietnutie jeho ústavnej sťažnosti v tejto časti pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí podľa § 56 ods. 2 písm. c) ZoÚS (III. ÚS 587/2022).

III.3. K namietanému uzneseniu najvyššieho súdu:

10. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 348/2019).

11. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

12. Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že ústavná ochrana základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy je rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú všeobecné súdy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Ústavný súd preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov k prijatiu konkrétneho rozhodnutia viedli, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil.

13. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Rozhodnutia všeobecného súdu tak môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvedené skutkové a právne závery, respektíve zvolený procesný postup, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné

a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie konkrétneho základného práva alebo slobody (III. ÚS 581/2015, IV. ÚS 609/2021). Vo svetle takto načrtnutých ustálených rozhodovacích východísk pristúpil ústavný súd k prieskumu jednotlivých sťažovateľových námietok.

14. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v námietke sťažovateľa, že nie je povinný upozorňovať súdy a orgány činné v trestnom konaní na procesné nedostatky a pochybenia, pričom najvyšší súd nemôže túto nečinnosť posúdiť v jeho neprospech. Namieta, že v jeho veci rozhodoval sudca (senát), ktorý mal byť z konania vylúčený z dôvodu urobeného vyhlásenia spoluobvinených o vine, čo podľa sťažovateľa zakladá dôvod na pochybnosť o nezáujatosti sudcu (senátu). Tiež nepovažuje za potrebné presne konkretizovať, v čom vidí nesprávnu právnu kvalifikáciu zisteného skutku.

15. Najvyšší súd v odôvodnení namietaného uznesenia konštatoval, že sťažovateľ námietku o existencii skutočnosti na vylúčenie sudcu (senátu) z rozhodovania v jeho trestnej veci neuplatnil v konaní pred okresným súdom a krajským súdom, a tak naplnil hypotézu právnej normy obsiahnutú v ustanovení § 371 ods. 4 TP.

16. Trestný poriadok ustanovuje pre uplatnenie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. a) až písm. g) TP podmienku námietky dovolateľovi známej okolnosti, ktorá uplatnený dovolací dôvod zakladá, už v predchádzajúcom (najneskôr) odvolacom konaní. Nie je možné bez takého postupu dotknutý dôvod dovolania úspešne použiť a dovolací súd v takom prípade dovolanie odmietne (R 11/2016). Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh považuje ústavný súd za preukázané, že v konaní pred okresným súdom a krajským súdom sa obhajoba sťažovateľa zamerala na preukázanie absencie subjektívnej stránky stíhaného skutku a nesprávnu právnu kvalifikáciu stíhaného (zisteného) skutku.

17. Sťažovateľ tiež namietal právnu nadkvalifikáciu stíhaného skutku, a tým nemožnosť uplatnenia námietky premlčania trestného stíhania. Najvyšší súd však konštatoval, že sťažovateľ žiadnym relevantným spôsobom nezrejmil, v čom konkrétne spočíva nesprávne právne posúdenie zisteného skutku a podľa § 371 ods. 1 písm. i) TP za bodkočiarkou nebol ako dovolací súd oprávnený meniť alebo skúmať zistený skutkový stav. Jeho úlohou v rámci dovolacieho konania nie je uskutočňovať prieskum namietaného rozhodnutia odvolacieho súdu s očakávaním sťažovateľa, či náhodou preskúmané rozhodnutie odvolacieho súdu a jemu predchádzajúci postup netrpí procesnou alebo právnou chybou. Sťažovateľ (dovolateľ) je povinný svoju kritiku a presvedčenie o chybe rozhodnutia odvolacieho súdu formulovať dostatočne konkrétne a prostredníctvom kvalifikovaného právneho zástupcu (povinné zastúpenie v dovolacom konaní) ju pretaviť do zákonom predpokladaných kategórií. Dovolací súd až po takto dovolateľom vymedzenom rozsahu, ktorý nesmie prekročiť, preskúma rozhodnutie odvolacieho súdu.

18. Po oboznámení sa s obsahom namietaného uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd konal v medziach svojej právomoci, príslušné ustanovenia podstatné pre posúdenie veci náležite interpretoval a aplikoval. Jeho úvahy v rámci dovolacieho prieskumu vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, celkom legitímne a právne akceptovateľné. Vzhľadom na aplikáciu príslušných na vec sa vzťahujúcich hmotnoprávných a procesnoprávných zákonných ustanovení je namietané uznesenie aj náležite odôvodnené.

19. Ústavný súd konštatuje, že obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Podstatou je, aby postup súdu bol v súlade so zákonom, bol ústavne akceptovateľný a aby jeho rozhodnutie bolo možné kvalifikovať ako zákonné, preskúmateľné a nearbitrárne. Ak postup súdu spĺňal uvedené požiadavky, nemá ústavný súd dôvod zasahovať do postupu a rozhodnutí súdov, a tak vyslovovať porušenie základných práv a slobôd (I. ÚS 50/04, III. ÚS 162/05). Ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením uznesením najvyššieho súdu a uplatnenými referenčnými normami, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) ZoÚS pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

20. V rámci *obiter dicta* ústavný súd uvádza, že vo veci Mucha proti Slovenskej republike [rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 25. 11. 2021, sťažnosť č. 63703/19] išlo o sťažovateľa, ktorý bol po predchádzajúcom dohodovacom konaní ostatných spoluobvinených vo vylúčenom konaní pre skutky, na ktorých sa mal podieľať aj sťažovateľ (██████████) v samostatnom konaní odsúdený tým istým senátom, ktorý rozhodoval o schválení dohôd o vine a treste spoluobvinených. ESLP v rozsudku skonštatoval, že skutková veta, ktorá bola uvedená v rozhodnutiach o dohode o vine a treste, uvádzala iniciálky a prípadne aj prezývku sťažovateľa s jeho konkrétnou participáciou na súdnej trestnej činnosti, pričom nebolo zrejmé, či ide o osobu obvinenú alebo už odsúdenú. ESLP tiež skonštatoval, že súd takmer zhodne opísal skutkový popis niektorých sťažovateľom spáchaných trestných činov z dohodovacieho konania, ako aj usvedčujúce výpovede spoluobvinených. Uvedená skutočnosť tak podľa ESLP mala vplyv na záujem konajúceho súdu o zachovanie súladu s predchádzajúcimi rozhodnutiami z dohodovacieho konania. V prejednávanvej veci však boli všetci spoluobvinení súdení v spoločnom konaní. Skutočnosť, že traja spoluobvinení (██████████) na hlavnom pojednávaní vyhlásili vinu podľa § 257 TP, nemala za následok predpojatosť súdu vo vzťahu k sťažovateľovi. Na rozdiel od už uvedeného v tomto prípade neexistuje skorší odklon v podobe konania o dohode o vine a treste, ktorého dôsledkom by mohol prichádzať do úvahy záujem súdu na zachovaní súladu s už zistenými skutočnosťami zo skoršieho (dohodovacieho) konania. Z popisu skutkovej vety uvedenej v rozhodnutiach všeobecných súdov a po vykonanom dokazovaní vo vzťahu k sťažovateľovi možno spoľahlivo ustáliť jeho participáciu na stíhanom skutku a mieru jeho zavinenia na vzniknutom následku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. januára 2023

Robert Šorl
predseda senátu